

Պանիում — Համար Երեք

Տեսիլքը և նշանակված ժամանակը. մարգարեական գուգահեռ

Jeff Pippenger

2025-02-28

Տասը կույսերի առակը մինչև իսկ տառացիորեն կրկնվում է հարյուր քառասունչորս հազարի պատմության մեջ: Ամբակումի երկրորդ գլուխը ներկայացնում է առակի էությունը, երբ նույնացնում է այն տեսիլքը, որը խոսում է վախճանի պահին:

Ես կկանգնեմ իմ պահակակետում և կդնեմ ինձ աշտարակի վրա, և կհետևեմ տեսնելու, թե ինչ պիտի ասի ինձ, և ինչ պիտի պատասխանեմ, երբ հանդիմանվեմ: Եվ Տերը պատասխանեց ինձ ու ասաց. «Գրի՛ր տեսիլքը և հստակ արա տախտակների վրա, որպեսզի ընթերցողը վազի: Որովհետև տեսիլքը դեռ նշանակված ժամանակի համար է, բայց վերջում պիտի խոսի և սուտ չասի. եթե դանդաղի, սպասի՛ր նրան, որովհետև նա անպատճառ պիտի գա, չի ուշանա: Ահա, նրա հոգին, որ գոռոզացել է, ուղիղ չէ նրա մեջ. բայց արդարը պիտի ապրի իր հավատքով»: Ամբակում 2:1–4:

Դանիելի տասնմեկերորդ գլխի քսանյոթերորդ համարը նույնպես նույնականացնում է «նշանակված ժամանակը»:

Եվ այս երկու թագավորների սրտերը չարիք գործելու վրա պիտի լինեն, և նրանք մեկ սեղանի շուրջ սուտ պիտի խոսեն, բայց դա հաջողություն պիտի չունենա, որովհետև վախճանը դեռ նշանակված ժամանակին պիտի լինի: Դանիել 11:27:

Հռոմի կողմից հաստատված «տեսիլքը» «նշանակված ժամանակի համար» է, և այն երկու թագավորները, որոնց սիրտը չարիք գործելն է և մեկ սեղանի շուրջ սուտ խոսելը, մատնանշում են մարգարեական մի ուղենիշ, որը հասնում է նախքան այն, երբ տեսիլքը «խոսի»: Նշանակված ժամանակից առաջ երկու թագավորներ «սուտ» են խոսում, իսկ երբ տեսիլքը խոսում է նշանակված ժամանակին, այն չի ստում: Նշանակված ժամանակը Միացյալ Նահանգներում կիրականորյա օրենքն է, և սեղանի շուրջ հանդիպումը նշում է մարգարեական ժամանակաշրջանի սկիզբը: «Տեսիլքը» պատմության մեջ կատարվում է կիրականորյա օրենքի ժամանակ, սակայն այն հաստատվում է կիրականորյա օրենքից առաջ: Մա ակնհայտ է, որովհետև հավատարիմներին ասվում է սպասել տեսիլքին, և նրանց ասվում է հրապարակել տեսիլքը: Նրանք չէին կարող այն հրապարակել նախքան տեսիլքի իրականացումը, եթե տեսիլքը դեռևս հաստատված չլիներ:

Երեմիան ներկայացնում է նրանց, ովքեր «սպասում են» տեսիլքին.

Ո՛վ Տեր, դո՛ւ գիտես. յիշի՛ր ինձ, այցելի՛ր ինձ և վրեժս առ իմ հալածողներից. քո երկայնամտությամբ ինձ մի՛ վերցնեք. գիտցի՛ր, որ քեզ համար նախատինք եմ կրել: Քո խօսքերը գտնուեցին, և ես կերայ դրանք, և քո խօսքը եղաւ իմ սրտի ուրախութիւնն ու ցնծութիւնը, որովհետև ես կոչուած եմ քո անունով, ո՛վ Զօրքերի

Տէր Աստուած: Չնստեցի ծաղրողների ժողովքում և չուրախացայ. միայնակ նստեցի քո ձեռքի պատճառով, որովհետև դու լցրել էիր ինձ սրտմտութեամբ: Ինչո՞ւ է իմ ցաւը յաւիտենական, և իմ վերքը՝ անբուժելի, որ հրաժարում է բժշկուելուց: Մի՞թէ դու ինձ համար ամեննին խաբեբայի պէս պիտի լինես, և ինչպէս ջրեր, որ պակասում են: Դրա համար այսպէս է ասում Տէրը. եթէ դառնաս, քեզ դարձեալ պիտի բերեմ, և դու պիտի կանգնես իմ առաջ. և եթէ անարժանից զատես պատուականը, իմ բերանի պէս պիտի լինես. թող նրանք դառնան քեզ, բայց դու նրանց մի՛ դառնայ: Եվ քեզ այս ժողովրդի համար պիտի դարձնեմ պղնձէ պարսպապատ պատ, և նրանք պիտի պատերազմեն քո դէմ, բայց քեզ չեն յաղթահարի, որովհետև ես քեզ հետ եմ՝ քեզ փրկելու և ազատելու համար, ասում է Տէրը: Եվ քեզ պիտի ազատեմ ամբարիշտների ձեռքից, և պիտի փրկագնեմ քեզ սաստիկների ձեռքից: Երեմիա 15:15–21.

ԱՄՆ-ում կիրակնօրյա օրենքն այն տեղն է, որտեղ դրվում է «հիշելու» խորհրդանշական նշանը: Այնտեղ է, որ Շաբաթը, որը միշտ պետք է հիշվի, դառնում է վերջին փորձության հարցը: Այնտեղ է, որ Տյուրոսի պոռնիկը, որ մոռացության էր մատնվել, հիշվում է: Այնտեղ է, որ Աստված հիշում է Բաբելոնի մեղքերը և նրան կրկնակի դատաստան է տալիս:

Խոսելու հետ կապված ճանապարհանիշը Միացյալ Նահանգներում կիրակնօրյա օրենքն է, որովհետև այնտեղ երկրի գազանը «խոսում է» որպէս վիշապ: Նույն ճանապարհանիշի ժամանակ Բաղամի մարգարեական շարքում էշը «խոսում է»: Երբ Հովհաննէս Մկրտիչը ծնվում է, նրա հայրը՝ Ջաքարիան, որ աստվածային կերպով սահմանափակված էր խոսելուց, «խոսում է»:

Եվ եղավ, որ ութերորդ օրը եկան մանկանը թլփատելու, և ուզում էին նրան իր հոր անունով՝ Ջաքարիա կոչել: Բայց նրա մայրը պատասխանելով ասաց. «Ո՛չ, այլ Հովհաննէս պիտի կոչվի»: Եվ նրան ասացին. «Քո ազգականներից ոչ ոք այս անունով չի կոչվում»: Եվ նշաններով հարցրին նրա հորը, թե նա ինչ անունով է ուզում նրան կոչել: Եվ նա գրատախտակ խնդրեց ու գրեց՝ ասելով. «Նրա անունը Հովհաննէս է»: Եվ բոլորը զարմացան: Եվ իսկույն նրա բերանը բացվեց, և լեզուն արձակվեց, և նա խոսում էր ու օրհնում Աստծուն: Ղուկաս 1:59–64.

ԱՄՆ-ում կիրակնօրյա օրենքի հաստատմամբ պապության մահաբեր վերքը բժշկվում է, և նա դառնում է այն ութերորդ թագավորությունը, որ յոթից է, երբ ԱՄՆ-ը, որի նախագահ Դոնալդ Թրամփը այն ութերորդ նախագահն է, որ յոթից է: Նույն ժամանակահատվածում հարյուր քառասունչորս հազարը բարձրացվում են որպէս դրոշ: Հարյուր քառասունչորս հազարը այն ութերորդ եկեղեցին են, որ յոթից է: Կիրակնօրյա օրենքի ժամանակ ութ թիվը նշանավորվում է, և Հովհաննէսը ութերորդ օրը թլփատվեց, իսկ Ջաքարիան խոսեց: Ջաքարիա նշանակում է՝ Աստված «հիշել է»: Կիրակնօրյա օրենքը ճշմարիտ շաբաթի կեղծ նմանակն է, որը պետք է «հիշվեր»: Կիրակնօրյա օրենքի ժամանակ Տյուրոսի պոռնիկը «հիշվում է»: Կիրակնօրյա օրենքի ժամանակ է, որ Աստված «հիշում է» Բաբելոնի մեղքերը և կրկնապատկում նրա դատաստանը:

Երեմիան ներկայացնում է նրանց, ովքեր կրեցին առաջին հիասթափությունը և սպասում են տեսիլքին, որ ուշանում է: Նա ներկայացնում է այն հավատարիմներին, որոնք դառնում են Աստծո բերանը նշանակված ժամանակին, երբ տեսիլքը խոսում է և չի ստում: Տեսիլքը, որ խոսում է նշանակված ժամանակին, նախորդվում է նրանով, որ երկու թագավորներ մի սեղանի շուրջ միմյանց սուտ են ասում: Այդ իրադարձությունը նախորդում է կիրակնօրյա օրենքին և, հետևաբար, տեղի է ունենում Պանիումի պատմության մեջ, ինչպես ներկայացված է տասներեքից տասնհինգ համարներում, որը նույն ժամանակաշրջանն է, երբ «ժողովրդի ավագակները» հաստատում են «տեսիլքը»:

Եվ այն ժամանակներում շատերը պիտի ելնեն հարավի թագավորի դեմ. նաև քո ժողովրդի ավագակները պիտի բարձրանան՝ հաստատելու տեսիլքը, բայց նրանք պիտի ընկնեն: Դանիել 11:14:

«Ավագակները» Հռոմն է, և վերջին օրերում Հռոմը կաթոլիկությունն է: Պապը հաստատում է տեսիլքը, և նա դա անում է Կիրակնօրյա օրենքից անմիջապես առաջ ընկած ժամանակաշրջանում: Նա դա անում է Պանիումի ճակատամարտին միջամտելով, որտեղ Թրամփը հաղթում է Պուտինին: Ճակատամարտը տեղի ունեցավ մ.թ.ա. 200 թվականին, նույն տարում, երբ հեթանոսական Հռոմը մտավ մարգարեական պատմության մեջ: Պոմպեոս Մեծը նվաճեց Երուսաղեմը մ.թ.ա. 63 թվականին: Այս իրադարձությունը տեղի ունեցավ նրա արևելյան արշավանքի ընթացքում, երբ նա միջամտեց քաղաքացիական պատերազմին, որ ընթանում էր հասմոնյան եղբայրներ Հիրկանոս II-ի և Արիստոբուլոս II-ի միջև: Պոմպեոսը կանգնեց Հիրկանոս II-ի կողմը, պաշարեց Երուսաղեմը և, ի վերջո, երեքամսյա պաշարումից հետո գրավեց քաղաքը: Սա նշանավորեց Հուդայի անկախության ավարտը և շրջանի նկատմամբ հռոմեական վերահսկողության սկիզբը, որը հետագայում դարձավ Հռոմի իշխանության ներքո գտնվող նահանգ:

Կիրակնօրյա օրենքից առաջ պապը միջամտում է Պանիումի ճակատամարտի հետ կապված պատմության մեջ: Երբ նա մտնում է մարգարեական պատմության մեջ, նրա հայտնվելը հաստատում է տեսիլքը՝ այն տեսիլքը, որ դեռ պիտի «խոսի» ԱՄՆ-ում կիրակնօրյա օրենքի «որոշված ժամանակին»: «Տեսիլքը», որ ուշանում էր, այն չկատարված կանխասացությունն է, որը նշանավորեց ուշացման ժամանակի սկիզբը տասը կույսերի առակում: Այն նաև նշանավորեց Հայտնություն տասնչորսի երեք հրեշտակների երկրորդ հրեշտակի գալուստը: Չկատարված մի կանխասացություն, որը ներմուծեց սպասման մի շրջան և խրախուսանք՝ «սպասելու» դրա կատարմանը, թեև այն ուշանում էր:

Միլլերիական պատմության մեջ դադարման ժամանակը ավարտվեց Էքսեթերի վրանային ժողովում՝ 1844 թվականի օգոստոսի 12-ից մինչև 17-ը: Ձախողված կանխասացությամբ առաջացած հիասթափությունը մուտք գործեց սպասման մի ժամանակաշրջան, որ նախատեսված էր կույսերի երկու դասերի բնավորությունը վերջնականացնելու համար, և դրան հաջորդեց նախկինում ձախողված կանխասացության բացատրությունը: Էքսեթերի բացատրությունը, երբ տեսիլքը

կատարվում է, նույնացնում է դրա հետ կապված մանրամասները: Նույն հատկանիշները կարելի է նկատել Մատթեոսի տասնվեցերորդ գլխում, երբ Քրիստոս Իր աշակերտներին տարավ Կեսարիա Փիլիպպե: Այդ պահից սկսած Քրիստոս ուղղակիորեն ուսուցանում էր աշակերտներին, թե ինչ պիտի տեղի ունենար խաչի վրա:

Այդ ժամանակից ի վեր Հիսուսը սկսեց Իր աշակերտներին ցույց տալ, թե Ինքը պիտի գնա Երուսաղեմ և շատ չարչարանքներ կրի երեցներից, քահանայապետներից և դպիրներից, և պիտի սպանվի, և երրորդ օրը հարություն առնի: Մատթեոս 16:21.

Պետք է նկատի ունենալ, որ հենց նոր մեջբերված համարը գտնվում է այն բանի միջև, երբ Հիսուսը մատնանշեց, որ Պետրոսը Սուրբ Հոգու կողմից էր առաջնորդվել՝ Հիսուսին որպես Քրիստոս, կենդանի Աստծո Որդի ճանաչելու իր վկայության մեջ: Այնուհետև, երբ Քրիստոսը սկսեց նրանց ուսուցանել գալիք խաչի մասին, Պետրոսը հակառակվեց այդ պատգամին, և Քրիստոսը Պետրոսին Սատանա կոչեց: Այն պատգամը, որ բացվում է, երբ տեսիլքը հաստատվում է, առաջ է բերում երկրպագուների երկու դաս, որոնց երկուսն էլ ներկայացված են Պետրոսով:

Կեսարիա Փիլիպպեն Պանիումն է, և երկուսն էլ Քրիստոսի գծում առաջնորդում են դեպի խաչի նշանակված ժամանակը, դեպի 1844 թվականի հոկտեմբերի 22-ը Միլլերի շարժման պատմության մեջ, և դեպի կիրակնօրյա օրենքը՝ այսօր: Պանիումը, Կեսարիա Փիլիպպեն և Էքզեթերի ճամբարային ժողովը նույն մարգարեական նշակետն են: Հենց այս նշակետում է, որ տեսիլքը հաստատվում է՝ պապի՝ պատմության մեջ ներմուծմամբ: Տեսիլքի հաստատումը նախորդում է նշանակված ժամանակին, որովհետև Կեսարիա Փիլիպպեն նախորդեց խաչին, Էքզեթերի ճամբարային ժողովը նախորդեց 1844 թվականի հոկտեմբերի 22-ին, և Պանիումը մ.թ.ա. 200 թվականին նախորդեց Պոմպեոսի կողմից Երուսաղեմի նվաճմանը մ.թ.ա. 63 թվականին: Միացյալ Նահանգներում կիրակնօրյա օրենքից որոշ ժամանակ առաջ պապը, որը Տյուրոսի պոռնիկն է, բացահայտորեն պիտի մտնի մարգարեական պատմության մեջ: Երբ նա այդ անի, տեսիլքը կհաստատվի:

Տեսիլքը հաստատված է տասնմեկերորդ գլխի երրորդ միջնորդավորված պատերազմում: Առաջին միջնորդավորված պատերազմը պատկերում է վերջին միջնորդավորված պատերազմը, ուստի վերջին միջնորդավորված պատերազմը պիտի կրի նույն մարգարեական բնութագրերը, ինչ առաջինը: Հարավի թագավորը, որ ներկայացված է Վլադիմիր անունով, որի իմաստն է՝ համայնքի կառավարիչ, քշվում է մի կողմ պապի և Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների նախագահի միջև դաշինքի միջոցով: Վերջին պապը պիտի լինի այն ութերորդը, որ յոթից է՝ Հայտնություն տասնյոթի կատարման համաձայն, և վերջին նախագահը պիտի լինի այն ութերորդը, որ յոթից է, ինչպես նաև հարյուր քառասունչորս հազարի դրոշակը:

Սկզբում պապի և նախագահի միջև եղած հարաբերությունը «գաղտնի դաշինք» էր, և ութերորդ ու վերջին նախագահի դաշինքը պապի հետ նույնպես «գաղտնի» պիտի լինի, որովհետև այս ժամանակաշրջանում Տյուրոսի պոռնիկը մարգարեապես «մոռացության

է մատնված»: Ռէյգանի և Հովհաննէս Պողոս II Պապի միջև եղած դաշինքը գաղտնի էր, բայց միևնույն ժամանակ պապը դարձավ երկրի վրա ամենաճանաչված դեմքը: Այն, ինչ «մոռացության է մատնված» ամբողջ երկրի թագավորների հետ պոռնկություն գործող Տյուրոսի պոռնիկի վերաբերյալ, պապականության մի առանձնահատուկ բնորոշիչ է, որը նրա բոլոր մեղքերը ներառում է ապստամբության մեկ կարգի մեջ: Այդ բնորոշիչը կաթոլիկ եկեղեցու՝ «անսխալականության» հանդեպ հավակնությունն է: Այս փաստն այնքան կարևոր է տեսնելու համար, որ այժմ այս հոդվածը կավարտեմ Քույր Ուայթի մի գլխով: Հաջորդ հոդվածում մենք կշարունակենք այս ուղղությունները, սակայն մինչ դուք կկարդաք Մեծ պայքար գրքից հետևյալ գլուխը, հիշեք, որ Թրամփի կառավարության անդամներից գրեթե յուրաքանչյուրը հռոմեական կաթոլիկ է՝ հիսունականության մի խառնուրդով և Ֆրանկլին Գրահամի մշտապես ներկա ազդեցությամբ, որը վերջերս կոչ արեց հանրային աղոթքներ անել Աստվածաշնչյան մարգարեության նեոի համար:

«Խղճի ազատությունը՝ սպառնալիքի ներքո»

«Բողոքականներն այժմ հռոմեականությանը շատ ավելի մեծ բարեհաճությամբ են վերաբերվում, քան նախորդ տարիներին: Այն երկրներում, որտեղ կաթոլիկությունը գերիշխող դիրք չունի, և պապականներն, ազդեցություն ձեռք բերելու համար, հաշտարար ընթացք են որդեգրում, աճում է անտարբերությունը այն վարդապետությունների նկատմամբ, որոնք բարենորոգված եկեղեցիները բաժանում են պապական հիերարխիայից. ավելի ու ավելի է տարածվում այն կարծիքը, թե, ի վերջո, կենսական հարցերի մեջ մենք այնքան էլ լայնորեն չենք տարբերվում, որքան ենթադրվում էր, և թե մեր կողմից մի փոքր զիջումը մեզ կհասցնի Հռոմի հետ ավելի լավ փոխըմբռնման: Կար ժամանակ, երբ բողոքականները բարձր էին գնահատում խղճի ազատությունը, որ այդքան թանկ գնով էր ձեռք բերվել: Նրանք իրենց երեխաներին սովորեցնում էին նողկալ պապականությունից և համարում էին, որ Հռոմի հետ ներդաշնակություն փնտրելը անհավատարմություն կլիներ Աստծու հանդեպ: Բայց որքան լայն է տարբերությունն այժմ արտահայտվող զգացումների մեջ»:

«Պապականության պաշտպանները հայտարարում են, թե եկեղեցին զրպարտվել է, և բողոքական աշխարհը հակված է ընդունելու այդ պնդումը: Շատերը պնդում են, թե անարդար է մերօրյա եկեղեցին դատել այն զարշելիություններով և անհեթեթություններով, որոնք բնորոշում էին նրա տիրապետությունը տգիտության և խավարի դարերի ընթացքում: Նրանք նրա սոսկալի դաժանությունը արդարացնում են որպես այն ժամանակների բարբարոսության հետևանք և պնդում են, թե արդի քաղաքակրթության ազդեցությունը փոխել է նրա զգացումները»:

«Մի՞թե այս անձինք մոռացել են այն անսխալականության հավակնությունը, որ ութ հարյուր տարի առաջ էր քաշում այս ամբարտաժան իշխանությունը: Այն ոչ միայն չէր լքվել, այլև տասնիններորդ դարում հաստատվեց առավել վճռականորեն, քան երբևէ առաջ: Քանի որ Հռոմը պնդում է, թե «եկեղեցին երբեք չի սխալվել, և, ըստ Սուրբ Գրությունների, երբեք էլ չի սխալվի» (John L. von Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, book 3, century II, part 2, chapter 2, section 9, note 17), ապա

ինչպե՞ս կարող է նա ուրանալ այն սկզբունքները, որոնք ղեկավարել են նրա ընթացքը անցյալ դարերում»:

«Պապական եկեղեցին երբեք չի հրաժարվի անսխալականության իր հավակնությունից: Ամեն ինչ, որ նա արել է իր դոգմաները մերժողների հալածանքի մեջ, նա իրավացի է համարում. և մի՞թե նույն արարքները չէր կրկնի, եթե առիթը ներկայանար: Թող աշխարհիկ կառավարությունների կողմից այժմ դրված զսպումները վերացվեն, և Հռոմը վերահաստատվի իր նախկին իշխանության մեջ, և շուտով կվերսկսվեն նրա բռնակալությունն ու հալածանքը:»

«Մի հանրահայտ գրող այսպես է խոսում խղճի ազատության նկատմամբ պապական հիերարխիայի դիրքորոշման և այն վտանգների մասին, որոնք նրա քաղաքականության հաջողությունից հատկապես սպառնում են Միացյալ Նահանգներին. «Շատեր կան, որ հակված են Միացյալ Նահանգներում հռոմեական կաթոլիկության նկատմամբ ունեցած որևէ վախ վերագրել մոլեռանդությանը կամ մանկամտությանը: Այդպիսիք հռոմեականության բնույթի և դիրքորոշման մեջ ոչինչ չեն տեսնում, որ թշնամական լինի մեր ազատ հաստատություններին, կամ էլ նրա աճի մեջ ոչ մի ահագոյա բան չեն գտնում: Ուրեմն նախ համեմատենք մեր կառավարության որոշ հիմնարար սկզբունքները Կաթոլիկ եկեղեցու սկզբունքների հետ»:»

«Միացյալ Նահանգների Սահմանադրությունը խղճի ազատություն է երաշխավորում: Ոչինչ առավել թանկ կամ առավել հիմնարար չէ: Պիոս IX պապը 1854 թվականի օգոստոսի 15-ի իր շրջաբերական նամակում ասաց. «Խղճի ազատության պաշտպանության համար առաջ քաշված անհեթեթ և մոլորական վարդապետությունները կամ զեղումները ամենից ժանտախտաբեր մոլորությունն են՝ մի ժանտախտ, որ պետության մեջ, բոլոր մյուսներից առավել, պետք է սարսափ ներշնչի»: Նույն պապը 1864 թվականի դեկտեմբերի 8-ի իր շրջաբերական նամակում նզովեց «նրանց, ովքեր պնդում են խղճի և կրոնական պաշտամունքի ազատությունը», ինչպես նաև «բոլոր նրանց, ովքեր պնդում են, թե եկեղեցին չի կարող հարկադրանք գործադրել»:

«Հռոմի առանձնահատուկ ոճը Միացյալ Նահանգներում չի ենթադրում սրտի փոփոխություն: Նա հանդուրժող է այնտեղ, որտեղ անգոր է: Եպիսկոպոս Օ'Քոննորը ասում է. «Կրոնական ազատությունը պարզապես հանդուրժվում է, մինչև որ հակառակը հնարավոր լինի գործադրել՝ առանց կաթոլիկ աշխարհի համար վտանգի»: ... Սենտ Լուիսի արքեպիսկոպոսը մի անգամ ասել է. «Հերձվածությունն ու անհավատությունը հանցանքներ են, և քրիստոնեական երկրներում, օրինակ՝ Իտալիայում և Իսպանիայում, որտեղ ողջ ժողովուրդը կաթոլիկ է, և որտեղ կաթոլիկ կրոնը երկրի օրենքի էական մասն է, դրանք պատժվում են, ինչպես այլ հանցանքներ»: ...»

«Կաթոլիկ եկեղեցու յուրաքանչյուր կարդինալ, արքեպիսկոպոս և եպիսկոպոս Հռոմի պապին հավատարմության երդում է տալիս, որի մեջ հանդիպում են հետևյալ խոսքերը. «Մեր հիշյալ տիրոջը (պապին) կամ նրա վերոհիշյալ հաջորդներին հակառակվող հերետիկոսներին, բաժանարարներին և

ապստամբներին ես իմ ամբողջ կարողությամբ պիտի հալածեմ և հակառակվեմ»։—Josiah Strong, *Our Country*, ch. 5, pars. 2–4.

Ճիշտ է, որ Հռոմեական կաթոլիկ համայնքում կան իսկական քրիստոնյաներ։ Այդ եկեղեցում հազարավորներ ծառայում են Աստծուն՝ ըստ այն լավագույն լույսի, որ ունեն։ Նրանց չի թույլատրվում մուտք ունենալ դեպի Նրա խոսքը, և այդ պատճառով նրանք չեն զանազանում ճշմարտությունը։ Նրանք երբեք չեն տեսել հակադրությունը կենդանի սրտի ծառայության և լոկ ձևերի ու արարողությունների շրջապատյալի միջև։ Աստված գթառատ քնքշությամբ է նայում այս հոգիներին, որոնք դաստիարակված են մոլորեցնող և չբավարարող հավատքի մեջ։ Նա պիտի պատճառի, որ լույսի շողերը թափանցեն նրանց շրջապատող թանձր խավարի մեջ։ Նա պիտի հայտնի նրանց ճշմարտությունը, ինչպես այն Հիսուսի մեջ է, և շատերը դեռ պիտի կանգնեն Նրա ժողովրդի կողքին։

«Սակայն հռոմեականությունը, որպես համակարգ, այժմ ևս Քրիստոսի ավետարանի հետ առավել համերաշխ չէ, քան իր պատմության որևէ նախորդ ժամանակաշրջանում էր։ Բողոքական եկեղեցիները մեծ խավարի մեջ են, այլապես նրանք կզանազանեին ժամանակների նշանները։ Հռոմեական եկեղեցին իր ծրագրերում և գործունեության եղանակներում հեռահար է։ Նա գործադրում է ամեն հնարք՝ իր ազդեցությունը տարածելու և իր գործությունը մեծացնելու համար՝ նախապատրաստվելով մի կատաղի և վճռական պայքարի՝ աշխարհի վրա վերահսկողությունը վերստին ձեռք բերելու, հալածանքը վերահաստատելու և այն ամենը չեղարկելու համար, ինչ բողոքականությունն արել է։ Կաթոլիկությունը բոլոր կողմերից առաջընթաց է արձանագրում։ Տեսեք նրա եկեղեցիների և մատուռների աճող թիվը բողոքական երկրներում։ Նայեցեք նրա քոլեջների և հոգևոր ճեմարանների ժողովրդականությանը Ամերիկայում, որոնք այդքան լայնորեն հովանավորվում են բողոքականների կողմից։ Նայեցեք ծիսապաշտության աճին Անգլիայում և կաթոլիկների շարքերը հաճախակի համալրող անցումներին։ Այս բաները պետք է արթնացնեն բոլոր նրանց տագնապը, ովքեր թանկ են գնահատում ավետարանի մաքուր սկզբունքները»։

«Բողոքականները խառնվել են պապականության գործերին և հովանավորել այն. նրանք գնացել են փոխգիշումների և զիջումների, որոնք հենց պապականներն իրենք զարմանքով են տեսնում և չեն կարողանում հասկանալ։ Մարդիկ փակում են իրենց աչքերը հռոմեականության իրական բնավորության և նրա գերիշխանությունից սպասելի վտանգների առաջ։ Ժողովուրդը պետք է արթնացվի, որպեսզի դիմադրի քաղաքացիական և կրոնական ազատության այս ամենավտանգավոր թշնամու առաջխաղացմանը։»

«Բազում բողոքականներ ենթադրում են, թե կաթոլիկ կրոնը գրավիչ չէ, և որ նրա պաշտամունքը ծեսերի ձանձրալի, անիմաստ կրկնություն է։ Այստեղ նրանք սխալվում են։ Թեև հռոմեականությունը հիմնված է խաբեության վրա, այն կոպիտ և անճարակ խաբկանք չէ։ Հռոմեական եկեղեցու կրոնական ծառայությունը չափազանց տպավորիչ արարողակարգ է։ Նրա ճոխ հանդիսավորությունը և հանդիսավոր ծեսերը հմայում են ժողովրդի զգայարանները և լռեցնում

բանականության ու խղճի ձայնը: Աչքը հմայվում է: Շքեղ եկեղեցիները, ազդեցիկ թափոռները, ոսկեգօծ գոհասեղանները, թանկարժեք քարերով զարդարված սրբարանները, ընտիր նկարները և նրբակերտ քանդակագործությունը դիմում են գեղեցկության սիրուն: Ականջն էլ է գերվում: Երաժշտությունը անգերազանցելի է: Խորահունչ երգեհոնի հարուստ հնչյունները, միախառնվելով բազմաթիվ ձայների մեղեդուն, երբ այն հորդում է նրա մեծաշուք մայր տաճարների բարձր գմբեթների և սյունաշար միջանցքների միջով, չեն կարող չազդել մտքի վրա՝ լցնելով այն ահով և ակնածանքով:»

«Այս արտաքին շքեղությունը, ճոխությունն ու արարողակարգը, որ միայն ծաղրում են մեղքից հիվանդ հոգու տենչերը, ներքին ապականության վկայությունն են: Քրիստոսի կրոնը նման գրավչությունների կարիքը չունի՝ իրեն հանձնարարելի դարձնելու համար: Խաչից շողացող լույսի մեջ ճշմարիտ քրիստոնեությունն այնքան մաքուր ու սիրելի է երևում, որ ոչ մի արտաքին զարդարանք չի կարող ավելացնել նրա ճշմարիտ արժեքը: Սրբության գեղեցկությունն է, հեզ ու հանդարտ հոգին, որ արժեք ունի Աստծու առաջ:»

«Ուժի փայլունությունը պարտադիր կերպով մաքուր, վեհ մտքի ցուցիչ չէ: Արվեստի բարձր ըմբռնումները, ճաշակի նուրբ մշակվածությունը հաճախ առկա են երկրային ու մարմնասիրական մտքերում: Դրանք հաճախ Սատանայի կողմից գործածվում են՝ մարդկանց մղելու մոռանալու հոգու կարիքները, աչքից կորցնելու ապագա, անմահ կյանքը, երես թեքելու իրենց անսահման Օգնականից և ապրելու միայն այս աշխարհի համար:»

«Արտաքին դրսևորումներից կազմված մի կրոն գրավիչ է չնորոգված սրտի համար: Կաթոլիկական պաշտամունքի շքեղությունն ու արարողակարգը հրապուրիչ, կախարդիչ գործություն ունեն, որով շատերը խաբվում են, և սկսում են Հռոմեական Եկեղեցին դիտել իբրև հենց երկնքի դուռը: Միայն նրանք, ովքեր իրենց ոտքերը հաստատապես տնկել են ճշմարտության հիմքի վրա, և որոնց սրտերը նորոգված են Աստծո Հոգով, անխոցելի են նրա ազդեցության հանդեպ: Հազարավորներ, որոնք Քրիստոսի մասին փորձառական գիտություն չունեն, կառաջնորդվեն ընդունելու աստվածաշնորհի ձևերը՝ առանց գործության: Այդպիսի կրոնը հենց այն է, ինչ բազմություններն են ցանկանում:»

«Եկեղեցու՝ ներելու իրավունքի նկատմամբ ունեցած հավակնությունը հռոմեականին դրդում է իրեն մեղանչելու ազատություն վերագրել, իսկ խոստովանության կարգադրությունը, առանց որի նրա ներումը չի տրվում, նույնպես միտված է չարին արտոնություն տալու: Նա, ով ծնկի է գալիս ընկած մարդու առաջ և խոստովանության մեջ բացում իր սրտի գաղտնի մտքերն ու երևակայությունները, նվաստացնում է իր մարդկային արժանապատվությունն ու նսեմացնում իր հոգու ամեն վեհ բնագդը: Իր կյանքի մեղքերը քահանային՝ մոլորվող, մեղավոր մահկանացուի, և չափազանց հաճախ՝ գինովությամբ ու անառակությամբ ապականված մարդու, բացահայտելիս նրա բնավորության չափանիշը իջեցվում է, և դրա հետևանքով նա պղծվում է: Նրա միտքը Աստծու մասին նվաստացվում է մինչև ընկած մարդկության նմանությունը, որովհետև

քահանան կանգնած է որպես Աստծու ներկայացուցիչ: Մարդուց մարդուն ուղղված այս նվաստացուցիչ խոստովանությունն այն գաղտնի աղբյուրն է, որից հոսել է այն չարիքի մեծ մասը, որը պղծում է աշխարհը և այն պատրաստում վերջնական կործանման համար: Սակայն ինքնահաճության սիրահարի համար առավել հաճելի է խոստովանել իր նման մահկանացուին, քան իր հոգին բացել Աստծու առաջ: Մարդկային բնությանը ավելի տանելի է ապաշխարության գործեր կատարել, քան հրաժարվել մեղքից. ավելի հեշտ է մարմինը խոշապարկով, եղինջներով և խոցող շղթաներով խեղճացնել, քան խաչել մարմնական ցանկությունները: Ծանր է այն լծը, որը մարմնավոր սիրտը պատրաստ է կրել, միայն թե չխոնարհվի Քրիստոսի լծի տակ»:

«Հոռմի եկեղեցու և հրեական եկեղեցու միջև Քրիստոսի առաջին գալստյան ժամանակ առկա է ապշեցուցիչ նմանություն: Մինչ հրեաները գաղտնի ոտնահարում էին Աստծու օրենքի ամեն մի սկզբունքը, արտաքուստ նրանք խիստ ջանասիրությամբ պահպանում էին նրա պատվիրանները՝ այն ծանրաբեռնելով այնպիսի պահանջներով և ավանդություններով, որոնք հնազանդությունը դարձնում էին ցավալի ու ծանրաբեռն: Ինչպես հրեաներն էին դավանում, թե պատվում են օրենքը, այնպես էլ հռոմեականները հավակնում են հարգել խաչը: Նրանք բարձրացնում են Քրիստոսի տառապանքների խորհրդանիշը, մինչդեռ իրենց կյանքով ուրանում են Նրան, Ում այն ներկայացնում է»:

«Պապականները խաչեր են դնում իրենց եկեղեցիների վրա, իրենց գոհասեղանների վրա և իրենց հանդերձների վրա: Ամենուրեք երևում է խաչի նշանը: Ամենուրեք այն արտաքինապես պատվում և բարձրացվում է: Բայց Քրիստոսի ուսմունքները թաղված են անմիտ ավանդությունների, կեղծ մեկնությունների և խստապահանջ պահանջների մի կույտի տակ: Փրկչի այն խոսքերը, որ վերաբերում էին մոլեռանդ հրեաներին, առավել ևս ուժով են կիրառելի Հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցու առաջնորդների նկատմամբ. «Նրանք ծանր բեռներ են կապում և դժվարակիր, ու մարդկանց ուսերին են դնում, բայց իրենք իրենց մատներից մեկով իսկ չեն ուզում դրանք շարժել»: Մատթեոս 23:4: Խղճամիտ հոգիները մշտական սարսափի մեջ են պահվում՝ վիրավորված Աստծու բարկությունից երկյուղելով, մինչդեռ եկեղեցու բարձրաստիճաններից շատերն ապրում են շքեղության և զգայական հաճույքների մեջ»:

«Պատկերների և մասունքների պաշտամունքը, սրբերի կանչումը և պապի բարձրացումը Սատանայի հնարքներ են՝ ժողովրդի միտքը շեղելու Աստծուց և Նրա Որդուց: Նրանց կորստին հասնելու համար նա ջանում է նրանց ուշադրությունը հեռացնել Նրանից, որի միջոցով միայն նրանք կարող են փրկություն գտնել: Նա նրանց կուղղի դեպի ցանկացած առարկա, որ կարող է փոխարինվել Նրանով, Ով ասել է. «Եկե՛ք Ինձ մոտ, բոլոր հոգնածներ և բեռնավորվածներ, և Ես ձեզ հանգիստ կտամ»: Մատթեոս 11:28»

«Սատանայի մշտական ջանքն է խեղաթյուրել Աստծու բնավորությունը, մեղքի էությունը և մեծ պայքարի մեջ դրված իրական հարցերը: Նրա մոլորեցնող դատողությունները նվազեցնում են աստվածային օրենքի պարտավորեցնող ուժը և

մարդկանց թույլտվություն են տալիս մեղանշելու: Միևնույն ժամանակ նա նրանց դրդում է փայփայել Աստծու մասին կեղծ պատկերացումներ, որպեսզի նրանք Նրան վերաբերվեն ոչ թե սիրով, այլ վախով և ատելությամբ: Իր իսկ բնավորությանը ներհատուկ դաժանությունը վերագրվում է Արարչին. այն մարմնավորվում է կրոնական համակարգերում և արտահայտվում է պաշտամունքի ձևերի մեջ: Այսպիսով մարդկանց միտքը կուրացվում է, և Սատանան նրանց ապահովում է որպես իր գործակալներ՝ Աստծու դեմ պատերազմելու համար: Աստվածային հատկությունների աղավաղված պատկերացումներով հեթանոս ազգերը մղվել են հավատալու, թե մարդկային զոհաբերություններն անհրաժեշտ են Աստվածության հաճությունը շահելու համար, և սոսկալի դաժանություններ են գործվել կռապաշտության զանազան ձևերի ներքո:»

«Հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցին, միավորելով հեթանոսության և քրիստոնեության ձևերը, և, հեթանոսության նման, աղավաղելով Աստծո բնավորությունը, դիմել է ոչ պակաս դաժան և սարսափազդու գործելակերպերի: Հռոմի գերիշխանության օրերին կային խոշտանգման գործիքներ՝ մարդկանց հարկադրելու համաձայնել նրա վարդապետություններին: Կար ցցահանումը նրանց համար, ովքեր չէին զիջում նրա հավակնություններին: Կային կոտորածներ այնպիսի ծավալով, որ երբեք հայտնի չեն լինի, մինչև չբացահայտվեն դատաստանի ժամանակ: Եկեղեցու բարձրաստիճանները, Սատանային՝ իրենց տիրոջը ենթարկված, ուսումնասիրում էին հնարներ հնարելու ուղիներ՝ հնարավոր առավելագույն տանջանք պատճառելու և զոհի կյանքը չավարտելու համար: Շատ դեպքերում այդ դժոխային ընթացքը կրկնվում էր մինչև մարդկային դիմացկունության ծայրահեղ սահմանը, մինչև բնությունը դադարում էր պայքարել, և տառապյալը մահը ողջունում էր որպես քաղցր ազատագրում:»

«Այդպիսին էր Հռոմի հակառակորդների վիճակը: Իր հավատարիմների համար նա ուներ մտրակի խստությունը, քաղցի տանջանքը, մարմնական խստակեցումները՝ ամեն տեսակ հնարելի, սրտամաշ ձևերով: Երկնքի բարեհաճությունը ձեռք բերելու համար ապաշխարողները խախտում էին Աստծո օրենքները՝ խախտելով բնության օրենքները: Նրանց սովորեցվում էր խզել այն կապերը, որ Նա հաստատել է՝ օրհնելու և ուրախացնելու մարդու երկրային կեցությունը: Եկեղեցու գերեզմանատունը պարունակում է միլիոնավոր զոհերի, որոնք իրենց կյանքն անցկացրին ապարդյուն ջանքերի մեջ՝ սանձելու իրենց բնական զգացումները, ճնշելու, որպես Աստծուն վիրավորական, իրենց մերձավոր արարածների հանդեպ համակրանքի ամեն մի միտք ու զգացում:»

«Եթե մենք ցանկանում ենք հասկանալ Սատանայի կանխորոշված դաժանությունը, որ դարեր շարունակ դրսևորվել է ոչ թե նրանց մեջ, ովքեր երբեք չեն լսել Աստծու մասին, այլ հենց քրիստոնեական աշխարհի սրտում և նրա ողջ տարածքով մեկ, ապա մեզ մնում է միայն հայացք նետել հռոմեականության պատմությանը: Խաբեության այս հսկայածավալ համակարգի միջոցով չարի իշխանը հասնում է իր նպատակին՝ Աստծուն անարգանքի ենթարկելով և մարդուն թշվառության մատնելով: Եվ երբ մենք տեսնում ենք, թե ինչպես է նա հաջողությամբ քողարկում իրեն և իր գործն իրագործում եկեղեցու առաջնորդների միջոցով, կարող ենք

առավել լավ հասկանալ, թե ինչու նա այդքան մեծ հակակրանք ունի Աստվածաշնչի նկատմամբ: Եթե այդ Գիրքը ընթերցվի, ապա կհայտնվեն Աստծու ողորմությունն ու սերը. կերևա, որ Նա մարդկանց վրա չի դնում այս ծանր բեռներից և ոչ մեկը: Այն ամենը, ինչ Նա պահանջում է, կոտրված և զղջացող սիրտն է, խոնարհ, հնազանդ հոգին»:

«Քրիստոս Իր կյանքում ոչ մի օրինակ չի տալիս, որ տղամարդիկ ու կանայք փակվեն վանքերում՝ երկնքի համար պիտանի դառնալու նպատակով: Նա երբեք չի սովորեցրել, թե սերն ու կարեկցանքը պետք է ճնշվեն: Փրկչի սիրտը հորդում էր սիրով: Որքան մարդը մոտենում է բարոյական կատարելությանը, այնքան ավելի նուրբ են դառնում նրա զգայությունները, այնքան ավելի սուր՝ մեղքի նրա ընկալումը, և այնքան ավելի խոր՝ նրա կարեկցանքը տառապյալների հանդեպ: Պապը հավակնում է լինել Քրիստոսի փոխանորդը. բայց ինչպե՞ս է նրա բնավորությունը համեմատվում մեր Փրկչի բնավորության հետ: Երբևէ հայտնի եղե՞լ է, որ Քրիստոս մարդկանց մատներ բանտի կամ տանջանքի գործիքի, որովհետև նրանք Նրան պատիվ չէին մատուցում որպես երկնքի Թագավորի: Լսվե՞լ է արդյոք Նրա ձայնը՝ մահվան դատապարտելիս նրանց, ովքեր Նրան չէին ընդունում: Երբ Նա անարգվեց սամարական մի գյուղի բնակիչների կողմից, Հովհաննես առաքյալը լցվեց զայրույթով և հարցրեց. «Տե՛ր, կամենո՞ւմ ես, որ հրամայենք, որ կրակ իջնի երկնքից և սպանի նրանց, ինչպես և Եղիան արեց»: Հիսուս կարեկցանքով նայեց Իր աշակերտին և սաստեց նրա խստաշունչ ոգին՝ ասելով. «Որդին մարդոյ ոչ եկեալ է կորուսանելու անձինս մարդկան, այլ փրկելու»: Ղուկաս 9:54, 56: Որքա՞ն տարբեր է Քրիստոսի դրսևորած ոգուց այն ոգին, որ դրսևորում է Նրա կոչեցյալ փոխանորդը»:

«Հռոմեական եկեղեցին այժմ աշխարհի առաջ ներկայանում է հրապուրիչ արտաքինով՝ ներողություն-բացատրություններով ծածկելով իր սոսկալի դաժանությունների պատմությունը: Նա հագել է Քրիստոսանման հանդերձներ, սակայն անփոփոխ է մնացել: Պապականության ամեն մի սկզբունքը, որ գոյություն ուներ անցյալ դարերում, գոյություն ունի նաև այսօր: Ամենախավար դարերում հորինված վարդապետությունները դեռևս պահպանվում են: Թող ոչ ոք իրեն չխաբի: Այն պապականությունը, որին բողոքականներն այժմ այնքան պատրաստակամ են պատիվ մատուցելու, նույնն է, որ աշխարհին իշխում էր Բարենորոգության օրերում, երբ Աստծու մարդիկ, իրենց կյանքի վտանգի գնով, վեր էին կենում՝ մերկացնելու նրա անօրենությունը: Նա ունի նույն հպարտությունն ու ամբարտավան հավակնությունը, որ տիրապետում էր թագավորների և իշխանների վրա և իրեն վերագրում էր Աստծու իրավասությունները: Նրա ոգին այժմ էլ ոչ պակաս դաժան ու բռնակալական է, քան այն ժամանակ, երբ նա ճնշում էր մարդկային ազատությունը և սպանում Բարձրյալի սրբերին»:

«Պապականությունը հենց այն է, ինչ մարգարեությունը հայտարարեց, որ պիտի լինե՞ր՝ վերջին ժամանակների ուրացությունը: 2 Թեսաղոնիկեցիներ 2:3, 4: Նրա քաղաքականության մի մասն է ընդունել այնպիսի կերպարանք, որն առավել լավ կծառայի իր նպատակին. բայց քամվեռնի փոփոխական արտաքինի տակ նա թաքցնում է օձի անփոփոխ թույնը: «Հավատը պարտադիր չէ պահել ո՛չ

հերետիկոսների, ո՛չ էլ հերետիկոսության մեջ կասկածվող անձանց հանդեպ» (Lenfant, volume 1, page 516),— հայտարարում է նա: Մի՞թե այս իշխանությունը, որի հազարամյա արձանագրությունը գրված է սրբերի արյամբ, այժմ պիտի ճանաչվի որպես Քրիստոսի եկեղեցու մի մաս»:

«Անպատճառ չէ, որ բողոքական երկրներում առաջ է քաշվել այն պնդումը, թե կաթոլիկությունը նախկին ժամանակների համեմատ ավելի քիչ է տարբերվում բողոքականությունից: Փոփոխություն եղել է, սակայն այդ փոփոխությունը պապականության մեջ չէ: Կաթոլիկությունն իսկապես նմանվում է այժմ գոյություն ունեցող բողոքականության մեծ մասին, որովհետև բողոքականությունը Բարեփոխիչների օրերից ի վեր այնքան մեծապես ապականվել է:»

«Քանի որ բողոքական եկեղեցիները ձգտել են շահել աշխարհի բարեհաճությունը, սուտ գրասրտությունը կուրացրել է նրանց աչքերը: Նրանք չեն տեսնում, որ ճիշտ չէ բարին համարել ամեն չարիքի մասին, և որպես դրա անխուսափելի հետևանք՝ վերջապես նրանք չար կհամարեն ամեն բարի բան: Փոխանակ կանգնելու սրբերին մեկ անգամ ընդմիջտ ավանդված հավատի պաշտպանության համար, այժմ նրանք, այսպես ասած, Հռոմից ներողություն են խնդրում նրա մասին ունեցած իրենց անգրգասիրտ կարծիքի համար՝ թողություն հայցելով իրենց մոլեռանդության համար»:

«Մի մեծ խումբ, նույնիսկ նրանցից, ովքեր որևէ համակրանք չունեն Հռոմեականության հանդեպ, քիչ վտանգ են տեսնում նրանից եկող իշխանության և ազդեցության մեջ: Շատերը պնդում են, թե Միջին դարերում տիրող մտավոր և բարոյական խավարը նպաստեց նրա դոգմաների, սնահավատությունների և ճնշման տարածմանը, և թե նոր ժամանակների ավելի մեծ կրթվածությունը, գիտելիքի համընդհանուր տարածումը և կրոնի հարցերում աճող հանդուրժողականությունը բացառում են անհանդուրժողականության ու բռնապետության վերածնունդը: Այն միտքը, թե այսպիսի դրություն կարող է գոյություն ունենալ այս լուսավոր դարում, ծաղրի է ենթարկվում: Ճիշտ է, որ մեծ լույս՝ մտավոր, բարոյական և կրոնական, շողում է այս սերնդի վրա: Աստծո Սուրբ Խոսքի բաց էջերից երկնքից լույս է սփռվել աշխարհի վրա: Բայց պետք է հիշել, որ որքան մեծ է պարզևված լույսը, այնքան մեծ է նրանց խավարը, ովքեր խեղաթյուրում և մերժում են այն:»

«Աստվածաշնչի աղոթքով ուղեկցվող ուսումնասիրությունը բողոքականներին ցույց կտար պապականության իրական բնավորությունը և կհանգեցներ նրան, որ նրանք զգվեին նրանից և խուսափեին նրանից. սակայն շատերն իրենց սեփական կարծիքով այնքան իմաստուն են, որ չեն զգում Աստծուն խոնարհաբար որոնելու անհրաժեշտությունը, որպեսզի առաջնորդվեն դեպի ճշմարտությունը: Թեև նրանք պարծենում են իրենց լուսավորությամբ, անտեղյակ են թե՛ Գրություններից և թե՛ Աստծո զորությունից: Նրանք պետք է ունենան իրենց խղճերը հանդարտեցնելու որևէ միջոց, և որոնում են այն, ինչ ամենից քիչ հոգևոր ու նվաստացուցիչ է: Այն, ինչ նրանք ցանկանում են, Աստծուն մոռանալու մի եղանակ է, որը ներկայանա որպես Նրան հիշելու եղանակ: Պապականությունը լավ հարմարեցված է այս բոլորի

պահանջներին բավարարելու համար: Այն պատրաստված է մարդկության երկու դասերի համար, որոնք ընդգրկում են գրեթե ամբողջ աշխարհը՝ նրանց, ովքեր կկամենային փրկվել իրենց արժանիքներով, և նրանց, ովքեր կկամենային փրկվել իրենց մեղքերի մեջ: Ահա նրա գործության գաղտնիքը»:

«Մեծ մտավոր խավարի օրը բարենպաստ է եղել պապականության հաջողության համար: Դեռևս պիտի ապացուցվի, որ մեծ մտավոր լույսի օրը նույնքան բարենպաստ է նրա հաջողության համար: Անցյալ դարերում, երբ մարդիկ զուրկ էին Աստծո խոսքից և ճշմարտության գիտությունից, նրանց աչքերը կուրացվել էին, և հազարավորներ ընկնում էին թակարդը՝ չտեսնելով իրենց ոտքերի համար տարածված ցանցը: Այս սերնդում շատ կան, որոնց աչքերը շլանում են մարդկային տեսությունների փայլից, «սուտ կոչված գիտությունից», և նրանք չեն զանազանում ցանցը ու մտնում են նրա մեջ նույնքան հեշտությամբ, ասես աչքակապված լինեին: Աստված սահմանել էր, որ մարդու մտավոր կարողությունները պետք է պահվեն որպես իր Արարչից տրված պարզ և գործադրվեն ճշմարտության ու արդարության ծառայության մեջ. բայց երբ սնվում են հպարտությունն ու փառասիրությունը, և մարդիկ իրենց սեփական տեսությունները բարձրացնում են Աստծո խոսքից վեր, այնժամ խելքն ավելի մեծ վնաս կարող է պատճառել, քան տգիտությունը: Այսպիսով, մեր օրերի կեղծ գիտությունը, որը խարխլում է հավատը Աստվածաշնչի հանդեպ, նույնքան հաջող կգտնվի պապականության ընդունման համար ճանապարհի պատրաստելու մեջ՝ իր հաճելի ձևերով հանդերձ, որքան գիտության պահված լինելը հաջող եղավ ճանապարհի բացելու համար նրա մեծացմանը Խավար դարերում»:

«Միացյալ Նահանգներում այժմ ընթացող այն շարժումների մեջ, որոնց նպատակն է եկեղեցու հաստատությունների և սովորույթների համար ապահովել պետության աջակցությունը, բողոքականները հետևում են պապականների հետքերին: Ավելին, նրանք դուռ են բացում, որպեսզի պապականությունը բողոքական Ամերիկայում վերագտնի այն գերիշխանությունը, որը կորցրել է Հին աշխարհում: Եվ այն, ինչը այս շարժմանը առավել նշանակություն է հաղորդում, այն փաստն է, որ նկատի առնվող գլխավոր նպատակը կիրակիի պահման պարտադրումն է՝ մի սովորություն, որ ծագել է Հռոմից, և որը նա համարում է իր իշխանության նշանը: Դա պապականության ոգին է՝ աշխարհիկ սովորույթներին հարմարվելու ոգին, մարդկային ավանդություններին Աստծո պատվիրաններից վեր պատվելու ոգին,— որ ներթափանցում է բողոքական եկեղեցիների մեջ և նրանց առաջնորդում է կատարելու կիրակիի նույնպիսի բարձրացման գործը, որն իրենցից առաջ կատարել է պապականությունը»:

«Եթե ընթերցողը կամենում է հասկանալ, թե ինչ գործոններ պիտի գործադրվեն շուտով հասունանալիք պայքարում, նա միայն պիտի հետամուտ լինի այն միջոցների պատմությանը, որոնք Հռոմը գործադրեց նույն նպատակի համար անցյալ դարերում: Եթե նա կամենում է իմանալ, թե պապականներն ու բողոքականները, միավորվելով, ինչպես պիտի վարվեն նրանց հետ, ովքեր մերժում են իրենց դոգմաները, թող նա տեսնի այն ոգին, որ Հռոմը դրսևորեց շաբաթի և նրա պաշտպանների նկատմամբ»:

«Արքայական հրամանագրերը, ընդհանուր ժողովները և աշխարհիկ իշխանությամբ պահպանվող եկեղեցական կանոնադրությունները եղան այն աստիճանները, որոնցով հեթանոսական տոնը հասավ իր պատվավոր դիրքին քրիստոնեական աշխարհում: Կիրակիի պահպանումը պարտադրող առաջին հրապարակային միջոցը Կոստանդինի կողմից ընդունված օրենքն էր: (Ք.հ. 321) Այս հրամանագիրը քաղաքաբնականներից պահանջում էր հանգստանալ «արևի պատկառելի օրը», սակայն թույլ էր տալիս գյուղաբնակներին շարունակել իրենց երկրագործական զբաղմունքները: Թեև այն, ըստ էության, հեթանոսական օրենք էր, այն կայսրի կողմից ի գործ դրվեց քրիստոնեությունն անվանապես ընդունելուց հետո»:

«Թագավորական հրամանը, չապացուցելով, թե բավարար փոխարինում է աստվածային իշխանությանը, Եվսեբիոսը՝ մի եպիսկոպոս, որ իշխանների բարեհաճությունն էր փնտրում և Կոստանդինի հատուկ բարեկամն ու շողոքորթն էր, առաջ քաշեց այն պնդումը, թե Քրիստոսը Շաբաթը փոխադրել է կիրակի օրվան: Նոր վարդապետության ապացույցի համար Սուրբ Գրություններից ոչ մի վկայություն իսկ չբերվեց: Ինքը՝ Եվսեբիոսը, անգիտակցաբար ընդունում է դրա կեղծ լինելը և ցույց է տալիս փոփոխության իրական հեղինակներին: «Բոլոր այն բաները, — ասում է նա, — որ ինչ էլ որ պարտք էր անել Շաբաթ օրը, դրանք մենք փոխադրել ենք Տիրոջ օրը»:— Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, էջ 538: Բայց կիրակնօրյա փաստարկը, որքան էլ անհիմն էր, ծառայեց մարդկանց համարձակեցնելու՝ ոտնահարելու Տիրոջ Շաբաթը: Բոլոր նրանք, ովքեր ցանկանում էին աշխարհի կողմից պատիվ ստանալ, ընդունեցին ժողովրդական տոնը»:

«Երբ պապականությունը հաստատապես արմատավորվեց, կիրակիի բարձրացման գործը շարունակվեց: Մի ժամանակ ժողովուրդը, երբ եկեղեցի չէր հաճախում, զբաղվում էր գյուղատնտեսական աշխատանքով, և յոթերորդ օրը դեռևս համարվում էր Շաբաթը: Սակայն աստիճանաբար փոփոխություն իրականացվեց: Սուրբ պաշտոնի մեջ եղողներին արգելվեց կիրակի օրը որևէ քաղաքացիական վեճի վերաբերյալ դատավճիռ արձակել: Շուտով, ամեն կարգի բոլոր անձանց հրաման տրվեց ձեռնպահ մնալ սովորական աշխատանքից՝ ազատ մարդկանց համար տուգանքի, իսկ ծառաների համար մտրակի հարվածների սպառնալիքով: Հետագայում որոշվեց, որ հարուստ մարդիկ պիտի պատժվեն իրենց կալվածքների կեսի կորստով, և վերջապես՝ եթե դեռ համառեին, պիտի դարձվեին ստրուկներ: Ստորին դասակարգերը պիտի ենթարկվեին մշտական աքսորի:»

«Հրաշքներն էլ ի գործ դրվեցին: Ի թիվս այլ զարմանահրաշ դեպքերի՝ հաղորդվում էր, որ երբ մի երկրագործ, որ պատրաստվում էր կիրակի օրը հերկել իր արտը, երկաթով մաքրում էր իր գութանը, երկաթը ամուր կպավ նրա ձեռքին, և երկու տարի նա այն իր հետ կրում էր՝ «իր չափազանց մեծ ցավով և ամոթով»:— Francis West, Historical and Practical Discourse on the Lord's Day, էջ 174:»

«Ավելի ուշ պապը հրահանգեց, որ ծխական քահանան պետք է հորդորի կիրակիի խախտողներին և ցանկանա, որ նրանք գնան եկեղեցի ու ասեն իրենց աղոթքները, որպեսզի իրենց և իրենց մերձավորների վրա որևէ մեծ աղետ չբերեն: Եկեղեցական ժողովը առաջ քաշեց այն փաստարկը, որն այդքան լայնորեն գործածվել է, նույնիսկ

բողոքականների կողմից, թե, քանի որ մարդիկ կիրակի օրը աշխատելիս կայծակահարվել էին, ուրեմն դա պետք է լինի Շաբաթը: «Ակնհայտ է,— ասացին եկեղեցապետերը,— թե որքան մեծ էր Աստծո անբավականությունը նրանց կողմից այս օրվա անտեսման պատճառով»: Այնուհետև կոչ արվեց, որ քահանաներն ու ծառայողները, թագավորներն ու իշխանները, և բոլոր հավատարիմ մարդիկ «գործադրեն իրենց առավելագույն ջանքն ու հոգածությունը, որպեսզի օրը վերականգնվի իր պատվին և, քրիստոնեության պատվի համար, այսուհետև ավելի բարեպաշտորեն պահվի»:— Thomas Morer, Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord's Day, page 271.»

«Քանի որ ժողովների որոշումները անբավարար էին գտնվել, աշխարհիկ իշխանություններին աղերսեցին հրապարակել մի հրովարտակ, որ սարսափ կներշնչեր ժողովրդի սրտերին և կստիպեր նրանց զերծ մնալ կիրակի օրը աշխատանքից: Հռոմում գումարված մի սինոդում նախորդ բոլոր որոշումները վերահաստատվեցին ավելի մեծ ուժով և հանդիսավորությամբ: Դրանք նաև ներառվեցին եկեղեցական օրենքում և քաղաքացիական իշխանությունների կողմից գործադրվեցին գրեթե ամբողջ քրիստոնեական աշխարհում: (St' u Heylyn, History of the Sabbath, pt. 2, ch. 5, sec. 7.)»

«Սակայն կիրակին պահելու համար Սուրբ Գրքի հեղինակության բացակայությունը փոքր շփոթություն չէր պատճառում: Ժողովուրդը հարցականի տակ էր դնում իր ուսուցիչների իրավունքը մի կողմ դնելու Եհովայի հստակ հայտարարությունը՝ «Յոթերորդ օրը քո Տեր Աստծու շաբաթն է», որպեսզի պատիվ տրվի արևի օրվան: Աստվածաշնչյան վկայության այդ պակասը լրացնելու համար անհրաժեշտ եղան այլ միջոցներ: Կիրակու մի նախանձախնդիր ջատագով, որը տասներկուերորդ դարի վերջերին այցելել էր Անգլիայի եկեղեցիները, հանդիպեց ճշմարտության հավատարիմ վկաների դիմադրությանը, և նրա ջանքերն այնքան ապարդյուն եղան, որ նա միառժամանակ հեռացավ երկրից և սկսեց միջոցներ որոնել՝ իր ուսմունքները հարկադրաբար պարտադրելու համար: Երբ նա վերադարձավ, այդ պակասը լրացված էր, և իր հետագա աշխատանքներում նա ավելի մեծ հաջողության հասավ: Նա իր հետ բերել էր մի մագաղաթագիր, որն իբր բխում էր անձամբ Աստծուց, և որն իր մեջ պարունակում էր կիրակու պահման համար անհրաժեշտ պատվերը՝ սարսափազդու սպառնալիքներով՝ անհնազանդներին ահաբեկելու համար: Այս թանկարժեք փաստաթուղթը,— որքան ստոր կեղծիք, նույնքան էլ այն հաստատության նման, որին այն աջակցում էր,— ասվում էր, թե ընկել էր երկնքից և գտնվել Երուսաղեմում՝ Գողգոթայում, սուրբ Միմեռնի զոհասեղանի վրա: Բայց իրականում այն ծագել էր Հռոմի պապական պալատից: Եկեղեցու իշխանությունն ու բարգավաճումն առաջ մղելու համար կատարված խարդախություններն ու կեղծիքները բոլոր դարերում պապական հիերարխիայի կողմից օրինավոր են համարվել»:

«Գիրը շաբաթ օրը կեսօրից հետո իններորդ ժամից՝ ժամը երեքից, մինչև երկուշաբթի արևածագը արգելում էր աշխատությունը. և հայտարարվում էր, թե նրա իշխանությունը հաստատված է բազմաթիվ հրաշքներով: Հաղորդվում էր, որ սահմանված ժամից հետո աշխատող մարդիկ կաթվածահարվում էին: Մի

ջրաղացպան, որ փորձել էր իր ցորենը աղալ, ալյուրի փոխարեն տեսավ, որ արյան հեղեղ է դուրս գալիս, և ջրաղացի անիվը կանգ առավ՝ հակառակ ջրի ուժեղ հոսքին: Մի կին, որ խմորը դրել էր փուռը, այն հանելիս հուս գտավ, թեև փուռը շատ տաք էր: Մեկ ուրիշը, որի խմորը իններորդ ժամին պատրաստ էր թխելու համար, բայց որը որոշել էր այն մի կողմ դնել մինչև երկուշաբթի, հաջորդ օրը տեսավ, որ այն աստվածային գորությամբ շինված է եղել հացերի և թխված: Մի մարդ, որ շաբաթ օրը իններորդ ժամից հետո հաց էր թխել, հաջորդ առավոտ, երբ այն կտրեց, տեսավ, որ նրանից արյուն դուրս եկավ: Այդպիսի անհեթեթ և սնահավատ շինծու պատմություններով կիրակիի պաշտպանները ջանում էին հաստատել նրա սրբությունը: (St u Roger de Hoveden, Annals, vol. 2, pp. 526–530:)

«Շոտլանդիայում, ինչպես և Անգլիայում, կիրակի օրվա հանդեպ ավելի մեծ հարգանք ապահովվեց՝ դրա հետ միավորելով հին Շաբաթի մի մասը: Բայց սուրբ պահվելու պահանջվող ժամանակը տարբեր էր: Շոտլանդիայի թագավորի մի հրովարտակ հայտարարում էր, որ «շաբաթ օրը կեսօրից՝ ժամը տասներկուսից սկսած, պետք է սուրբ համարվի», և որ ոչ ոք այդ ժամանակից մինչև երկուշաբթի առավոտ չպետք է զբաղվի աշխարհիկ գործերով»:—Morer, էջ 290, 291:

«Բայց, չնայած կիրակիի սրբությունը հաստատելու բոլոր ջանքերին, հենց պապականներն իրենք հրապարակայնորեն խոստովանեցին շաբաթի աստվածային իշխանությունը և այն հաստատության մարդկային ծագումը, որով այն փոխարինվել էր: Տասնվեցերորդ դարում պապական մի ժողով հատակորեն հայտարարեց. «Թող բոլոր քրիստոնյաները հիշեն, որ յոթերորդ օրը սրբացվել է Աստծո կողմից, և ընդունվել ու պահվել է ոչ միայն հրեաների, այլև բոլոր մյուսների կողմից, ովքեր հավակնում են երկրպագել Աստծուն. թեև մենք՝ քրիստոնյաներս, նրանց շաբաթը փոխել ենք Տիրոջ Օրի մեջ»:—Նույն տեղում, էջ 281, 282: Նրանք, ովքեր միջամտում էին աստվածային օրենքին, անտեղյակ չէին իրենց գործի բնույթից: Նրանք գիտակցաբար իրենց Աստծուց վեր էին դասում:

«Հռոմի քաղաքականության՝ իր հետ անհամաձայնների նկատմամբ, ցայտուն օրինակ տրվեց վաղենսների երկարատև և արյունալի հալածանքում, որոնցից ոմանք շաբաթի պահապաններ էին: Ուրիշներն էլ նմանապես չարչարվեցին չորրորդ պատվիրանին իրենց հավատարիմ լինելու համար: Եթովպիայի և Աբիսսինիայի եկեղեցիների պատմությունը հատկապես նշանակալից է: Մութ դարերի խավարի մեջ Կենտրոնական Աֆրիկայի քրիստոնյաները կորել էին տեսադաշտից և մոռացվել աշխարհի կողմից, և շատ դարեր նրանք ազատություն էին վայելում իրենց հավատքի գործադրման մեջ: Բայց ի վերջո Հռոմը տեղեկացավ նրանց գոյության մասին, և Աբիսսինիայի կայսրը շուտով հրապուրվեց՝ ընդունելու պապին որպես Քրիստոսի փոխանորդ: Հետևեցին նաև այլ զիջումներ:

«Խստագույն պատիժների սպառնալիքով հրովարտակ արձակվեց՝ արգելելով շաբաթի պահպանումը: (St u Michael Geddes, Church History of Ethiopia, էջեր 311, 312:) Սակայն պապական բռնակալությունը շուտով այնչափ ծանր լծի վերածվեց, որ աբիսսինացիները վճռեցին այն կոտրել իրենց պարանոցից: Մոսկալի պապարից հետո հռոմեականները վտարվեցին նրանց տիրույթներից, և հին հավատը

վերականգնվեց: Եկեղեցիները ցնծացին իրենց ազատությամբ, և նրանք երբեք չմոռացան այն դասը, որ սովորել էին Հռոմի խաբեության, մոլեռանդության և բռնապետական գործության մասին: Իրենց մեկուսի թագավորության սահմաններում նրանք բավարարված մնացին՝ անհայտ մնալով քրիստոնեական մնացյալ աշխարհին»:

Աֆրիկայի եկեղեցիները պահում էին շաբաթը այնպես, ինչպես այն պահվում էր պապական եկեղեցու կողմից նախքան նրա լիակատար ուրացությունը: Մինչ նրանք պահում էին յոթերորդ օրը՝ հնազանդվելով Աստծո պատվիրանին, նրանք ձեռնպահ էին մնում աշխատանքից կիրակի օրը՝ եկեղեցու սովորությանը համապատասխան: Գերագույն իշխանություն ձեռք բերելով՝ Հռոմը կոխկռտել էր Աստծո շաբաթը, որպեսզի բարձրացնի իրը, սակայն Աֆրիկայի եկեղեցիները, գրեթե հազար տարի ծածկված մնալով, հաղորդակից չեղան այս ուրացությանը: Երբ նրանք ենթարկվեցին Հռոմի իշխանությանը, հարկադրված եղան մի կողմ դնելու ճշմարիտը և բարձրացնելու կեղծ շաբաթը, բայց հենց որ վերստացան իրենց անկախությունը, վերադարձան չորրորդ պատվիրանին՝ հնազանդվելուն:

«Անցյալի այս արձանագրությունները հստակորեն բացահայտում են Հռոմի թշնամությունը ճշմարիտ Շաբաթի և նրա պաշտպանների հանդեպ, ինչպես նաև այն միջոցները, որոնց նա դիմում է՝ պատիվ ընծայելու իր իսկ ստեղծած հաստատությանը: Աստծո Խոսքը սովորեցնում է, որ այս տեսարանները պիտի կրկնվեն, երբ հռոմեական կաթոլիկները և բողոքականները միավորվեն՝ կիրակիի բարձրացման համար:»

«Հայտնություն 13-ի մարգարեությունը հայտարարում է, որ գառնանման եղջյուրներ ունեցող գազանով ներկայացված իշխանությունը պիտի ստիպի «երկրին և նրա վրա բնակվողներին» երկրպագել պապականությանը,— որ այստեղ խորհրդանշված է «ընձառյուծի նման» գազանով: Երկու եղջյուր ունեցող գազանը նաև պիտի ասի «երկրի վրա բնակվողներին, որ պատկեր շինեն գազանին», և, ավելին, նա պիտի հրամայի բոլորին՝ «փոքրերին և մեծերին, հարուստներին և աղքատներին, ազատներին և ծառաներին», ընդունել գազանի դրոշմը: Հայտնություն 13:11–16: Ցույց է տրվել, որ գառնանման եղջյուրներ ունեցող գազանով ներկայացված իշխանությունը Միացյալ Նահանգներն է, և որ այս մարգարեությունը պիտի կատարվի, երբ Միացյալ Նահանգները պարտադրի կիրակիի պահպանումը, որը Հռոմը ներկայացնում է որպես իր գերիշխանության հատուկ ճանաչում: Բայց պապականությանը մատուցվող այս պատվի մեջ Միացյալ Նահանգները մենակ չի լինի: Այն երկրներում, որոնք մի ժամանակ ճանաչել են Հռոմի տիրապետությունը, նրա ազդեցությունը դեռևս շատ հեռու է ոչնչացված լինելուց: Եվ մարգարեությունն առաջ ասում է նրա գործության վերականգնումը: «Տեսա նրա գլուխներից մեկը՝ իբրև մահացու վիրավորված, և նրա մահացու վերքը բժշկվեց, և ամբողջ աշխարհը զարմանքով գնաց գազանի հետևից»: Համար 3: Մահացու վերքի հասցնելը մատնանշում է պապականության անկումը 1798 թվականին: Դրանից հետո, ասում է մարգարեն, «նրա մահացու վերքը բժշկվեց, և ամբողջ աշխարհը զարմանքով գնաց գազանի հետևից»: Պողոսը հստակ հայտարարում է, որ «մեղքի մարդը» պիտի շարունակվի մինչև երկրորդ գալուստը: 2 Թեսաղոնիկեցիներ 2:3–8: Մինչև

Ժամանակի իսկ վերջը նա պիտի շարունակի խաբեության գործը: Եվ Հայտնիչը ևս, դարձյալ ակնարկելով պապականությանը, հայտարարում է. «Երկրի վրա բնակվող բոլոր մարդիկ պիտի երկրպագեն նրան, որոնց անունները գրված չեն կյանքի գրքում»: Հայտնություն 13:8: Թե՛ Հին, թե՛ Նոր Աշխարհում պապականությունը պիտի ստանա երկրպագական պատիվը այն հարգանքի միջոցով, որ տրվում է կիրակի հաստատությանը, որը հիմնված է բացառապես Հռոմեական եկեղեցու հեղինակության վրա»:

«Տասնիններորդ դարի կեսերից ի վեր Միացյալ Նահանգներում մարգարեության ուսումնասիրողները այս վկայությունն են ներկայացրել աշխարհին: Այժմ կատարվող իրադարձություններում երևում է արագ առաջընթաց դեպի այդ կանխասության կատարման ուղղությամբ: Բողոքական ուսուցիչների մոտ էլ կա նույն պահանջը՝ կիրակի պահելու համար աստվածային հեղինակության, և նույն պակասը՝ Սուրբ Գրային ապացույցների, ինչպես պապական առաջնորդների մոտ, որոնք հորինեցին հրաշքներ՝ Աստծուց եկող պատվիրանի տեղը լրացնելու համար: Այն պնդումը, թե Աստծո դատաստանները հասնում են մարդկանց՝ կիրակի-շաբաթը խախտելու համար, պիտի կրկնվի. արդեն իսկ սկսում են այն պնդել: Իսկ կիրակիի պահպանումը պարտադրելու շարժումը արագորեն տարածում է գտնում»:

«Հռոմեական եկեղեցին հրաշալի է իր խորամանկությամբ և նենգությամբ: Նա կարող է կարդալ, թե ինչ է լինելու: Նա սպասում է իր Ժամանակին՝ տեսնելով, որ բողոքական եկեղեցիները իրեն պատիվ են մատուցում կեղծ շաբաթը ընդունելով, և որ պատրաստվում են այն պարտադրել հենց այն միջոցներով, որոնք ինքը գործադրել էր անցած դարերում: Նրանք, ովքեր մերժում են ճշմարտության լույսը, դեռ կփնտրեն այս ինքնահռչակ անսխալական իշխանության օգնությունը՝ բարձրացնելու մի հաստատություն, որ ծագել է նրանից: Թե որքան պատրաստակամությամբ նա կգա բողոքականների օգնությանն այս գործում, դժվար չէ կռահել: Ո՞վ կարող է պապական առաջնորդներից ավելի լավ հասկանալ, թե ինչպես վարվել նրանց հետ, ովքեր անհնազանդ են եկեղեցուն»:

«Հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցին, իր բոլոր ճյուղավորումներով ամբողջ աշխարհում, կազմում է մեկ հսկայածավալ կազմակերպություն՝ պապական աթոռի վերահսկողության ներքո և կոչված ծառայելու նրա շահերին: Երկրագնդի յուրաքանչյուր երկրում գտնվող նրա միլիոնավոր հաղորդակիցներին ուսուցանվում է իրենց համարել պապին հավատարմությամբ կապված: Անկախ իրենց ազգությունից կամ կառավարությունից՝ նրանք պետք է եկեղեցու իշխանությունը նկատեն բոլոր մյուսներից վեր: Թեև նրանք կարող են երդում տալ՝ խոստանալով իրենց հավատարմությունը պետությանը, սակայն դրա ետևում գտնվում է Հռոմին հնազանդության ուխտը, որն ազատում է նրանց նրա շահերին հակառակ ամեն մի պարտավորությունից»:

«Պատմությունը վկայում է ազգերի գործերի մեջ սողոսկելու նրա խորամանկ ու համառ ջանքերի մասին, և, մի անգամ այնտեղ հենարան ձեռք բերելով, առաջ մղելու իր իսկ նպատակները՝ նույնիսկ իշխանների և ժողովուրդների կործանման

գնով: 1204 թվականին Հռոմի պապ Իննոկենտիոս III-ը Առաքոնի թագավոր Պետրոս II-ից կորզեց հետևյալ արտասովոր երդումը. «Ես՝ Պետրոս, Առաքոնացիների թագավոր, խոստովանում և խոստանում եմ հավիտյան հավատարիմ և հնազանդ լինել իմ տիրոջը՝ պապ Իննոկենտիոսին, նրա կաթոլիկ հաջորդներին և Հռոմեական եկեղեցուն, և հավատարմորեն պահպանել իմ թագավորությունը նրա հնազանդության մեջ՝ պաշտպանելով կաթոլիկ հավատքը և հալածելով հերետիկոսական ապականությունը»։—John Dowling, *The History of Romanism*, b. 5, ch. 6, sec.

«55. Սա համահունչ է հռոմեական քահանայապետի իշխանության վերաբերյալ այն պնդումներին, ըստ որոնց՝ «նրան օրինավոր է կայսրերին գահընկեց անել», և «որ նա կարող է հպատակներին ազատել անիրավ իշխանավորների հանդեպ իրենց հավատարմությունից»։—Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17.»

«Եվ թող հիշվի, որ Հռոմի պարծանքն այն է, թե նա երբեք չի փոխվում: Գրիգոր VII-ի և Իննոկենտիոս III-ի սկզբունքները դեռևս Հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցու սկզբունքներն են: Եվ եթե միայն նա իշխանություն ունենար, այսօր էլ դրանք գործի կդնէր նույնպիսի եռանդով, ինչպես անցյալ դարերում: Բողոքականները քիչ են գիտակցում, թե ինչ են անում, երբ առաջարկում են ընդունել Հռոմի օգնությունը կիրակիի վեհաժողովի գործում: Մինչ նրանք տարված են իրենց նպատակի իրագործմամբ, Հռոմը նպատակ ունի վերականգնել իր իշխանությունը, ետ բերել իր կորցրած գերիշխանությունը: Թող Միացյալ Նահանգներում մեկ անգամ հաստատվի այն սկզբունքը, որ եկեղեցին կարող է գործադրել կամ վերահսկել պետության իշխանությունը, որ կրոնական արարողությունները կարող են պարտադրվել աշխարհիկ օրենքներով, մի խոսքով՝ որ եկեղեցու և պետության իշխանությունը պիտի տիրապետի խղճին, և այս երկրում Հռոմի հաղթանակը ապահովված է»:

«Աստծու խոսքը զգուշացրել է մոտալուտ վտանգի մասին. եթե դա անտեսվի, բողոքական աշխարհը կիմանա, թե իրականում որոնք են Հռոմի նպատակները, միայն այն ժամանակ, երբ որոգայթից փրկվելն արդեն ուշ կլինի: Նա լռությամբ աճում է դեպի իշխանություն: Նրա վարդապետությունները իրենց ազդեցությունն են գործում օրենսդիր դահլիճներում, եկեղեցիներում և մարդկանց սրտերում: Նա կուտակում է իր բարձր ու զանգվածեղ կառույցները, որոնց գաղտնի խորքերում կկրկնվեն իր նախկին հալածանքները: Գաղտագողի և աննկատելի կերպով նա զորացնում է իր ուժերը՝ իր իսկ նպատակներն առաջ տանելու համար, երբ գա հարվածելու իր ժամանակը: Այն ամենը, ինչ նա ցանկանում է, նպաստավոր դիրք է, և դա արդեն տրվում է նրան: Շուտով մենք կտեսնենք և կզգանք, թե որն է հռոմեական տարրի նպատակը: Ով որ կհավատա և կհնազանդվի Աստծու խոսքին, դրանով իսկ նախատիք և հալածանք կկրի»։ *The Great Controversy*, 563–581.